

Hawdd i'w Ddeall

Symud o addysg i gyflogaeth

Adroddiad ar gyfer Llywodraeth Cymru

Mae'r ddogfen hon wedi cael ei hysgrifennu gan **Dr Hefin David**. Mae'n fersiwn hawdd ei ddeall o 'Symud o Gyflogaeth. Adroddiad ar gyfer Llywodraeth Cymru'

Gorffennaf 2023

Sut i ddefnyddio'r ddogfen yma

Dyma ddogfen hawdd ei deall. Ond efallai y byddwch chi angen help i'w ddarllen. Gofynnwch i rywun rydych chi'n ei adnabod i'ch helpu.

Mae'r geiriau mewn **ysgrifen glas trwm** yn gallu bod yn anodd eu deall. Mae beth mae'r holl eiriau mewn glas yn feddwl ar **dudalen 23**.

Am fwy o wybodaeth, cysylltwch â:

E-bost: hefin.david@senedd.wales

Ffôn: 0300 200 7154

Gwnaeth [Hawdd ei Ddeall Cymru](#) y ddogfen hon yn **Hawdd ei Ddeall** gan ddefnyddio **Photosymbols**. I ddweud eich barn wrthym am y fersiwn hawdd ei darllen hon, [cliciwch yma](#).

[Rhif trwydded ffotosymbolau 403527247](#)

Contents

Sut i ddefnyddio'r ddogfen yma	2
Cyflwyniad	4
Beth ddylai ddigwydd nesaf.....	6
1. Symud o addysg i swydd	9
2. Gweithio gyda'n gilydd i roi mwy o ddewisiadau i ddysgwyr	10
3. Cefnogi'r dysgwr i mewn i waith.....	13
4. Prentisiaethau Lefel Uwch	17
5. Cyfleoedd i bawb	20
Geiriau anodd	23

Cyflwyniad

Dyma adroddiad am bobl sy'n cefnogi dysgwyr i gyflogaeth yng Nghymru.

Rydw i wedi siarad gyda phobl sy'n gweithio ar bob lefel addysg i fyfyrwyr dros 11 oed.

Rydw i wedi siarad â chyflogwyr a sefydliadau eraill.

Rydw i'n cyfweld â gwahanol bobl i gael gwybod beth maen nhw'n feddwl am sut rydyn ni'n gallu gwneud gwelliannau.

Mae sefydliad o'r enw **Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC)** wedi bod yn cefnogi dysgwyr mewn addysg yng Nghymru.

Mae sefydliad newydd o'r enw **Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil (CTER)** yn cymryd lle **CCAUC**.

Y gobaith ydy y bydd y sefydliad newydd yn gallu cefnogi dysgwyr yn well.

Fe fyddaf yn siarad am **brentisiaethau gradd** yn yr adroddiad yma.

Prentisiaeth gradd ydy lle mae dysgwr yn gallu gweithio tuag at ei radd wrth weithio a dysgu sgiliau swydd.

Ac fe fyddaf yn siarad am y gwaith sy'n digwydd i gefnogi dysgwyr gydag **anghenion dysgu ychwanegol**.

Beth ddylai ddigwydd nesaf

Dyma restr o rai o'r prif bethau rydw i'n credu sydd angen digwydd nesaf:

- Fe ddylai dysgwyr gael amrywiaeth o gyfleoedd i brofi'r gweithle.

- Fe ddylai dysgwyr gael digon o gyfleoedd i wybod beth ydy eu dewisiadau ar ôl gadael yr ysgol. Mae angen iddyn nhw allu gwneud dewisiadau am eu sgiliau a'u nodau.

- Fe ddylai'r sefydliad newydd o'r enw **Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil (CTER)** weithio mwy gydag ysgolion a cholegau.

- Fe ddylai pob dysgwr rhwng 14 a 18 oed gael y cyfle i gael profiad gwaith sy'n iawn iddyn nhw.

- Fe ddylai profiad gwaith fod wedi ei seilio ar ddiddordebau a sgiliau'r dysgwr. Mae hefyd yn bwysig meddwl am ddysgu yn y dyfodol a swyddi lleol.

- Mae angen i Lywodraeth Cymru wneud yn siŵr bod digon o ddewis ar gyfer graddau a **phrentisiaethau gradd**.

- Fe ddylai Llywodraeth Cymru edrych ar **hyfforddiant swyddi** sydd yn cael ei roi i ddysgwyr gydag **anghenion dysgu ychwanegol**. Fe ddylid rhoi cynllun hyfforddiant swyddi ar waith i gefnogi dysgwyr gydag **anghenion dysgu ychwanegol** i ddod o hyd i swyddi gyda thâl.

Mae **hyfforddiant swyddi** yn meddwl cefnogi rhywun i ddod o hyd i swydd ac aros ynnddi.

Mae **hyfforddwyr swyddi** yn dod i'ch adnabod chi, beth rydych chi'n dda yn ei wneud a pha gefnogaeth rydych chi ei angen. Maen nhw yn gallu eich helpu i ddod o hyd i hyfforddiant, dod o hyd i swyddi a gwneud cais amdanyn nhw ac maen nhw hefyd yn gallu rhoi cefnogaeth yn y gweithle. Maen nhw yn gweithio gyda chyflogwyr i wneud yn siŵr eich bod yn cael yr help rydych chi ei angen mewn gwaith.

- Mae angen mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddysgu Cymraeg.

- Fe ddylid gwneud mwy i gynnig cyfleoedd i ddysgwyr fel:

- Pobl ifanc nad ydyn nhw mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (mae'r grŵp yma yn cael ei alw yn **NEET**)

- Dysgwyr â **nodweddion gwarchodedig**.

Nodweddion gwarchodedig - mae rhai pobl yn cael eu trin yn annheg am nifer o resymau.

Er enghraifft, hil, rhyw, anabledd a phethau eraill.

Mae deddf o'r enw **Deddf Cydraddoldeb 2010** yn galw'r rhain yn **nodweddion gwarchodedig** ac yn dweud y dylai pobl gael eu diogelu a'u trin yn deg.

1. Symud o addysg i swydd

Mae Llywodraeth Cymru eisiau gwneud yn siŵr bod pobl ifanc yn cael cymorth i mewn i waith a bod ganddyn nhw y sgiliau cywir i wneud hynny.

Mae deddfau wedi newid yng Nghymru i helpu i wneud yn siŵr bod y pethau yma yn digwydd.

Mae angen i bob sefydliad sy'n darparu addysg weithio gyda'i gilydd i wneud i hyn ddigwydd.

Fe fydd y gwaith yma yn dda i ddysgwyr ond hefyd i gyflogwyr yng Nghymru.

2. Gweithio gyda'n gilydd i roi mwy o ddewisiadau i ddysgwyr

Mae angen digon o gyfleoedd i ddysgwyr gael **cymwysterau galwedigaethol**.

Cymwysterau galwedigaethol - cymwysterau sy'n hyfforddi pobl i wneud swydd neu fasnach benodol ydy'r rhain.

Rydyn ni'n credu fod angen gwella pethau fel bod dysgwyr yn cael mwy o gyfleoedd i ennill sgiliau a phrofiad a fydd yn eu helpu i wneud y dewisiadau cywir am eu gyrfaeodd.

Mae rhai ysgolion wedi dweud bod gofyn i ddysgwyr ganolbwyntio ar eu TGAU a'u Lefel A yn fwy na **chymwysterau galwedigaethol**.

Ond mae hyn yn newid, ac mae mwy o ysgolion yn cynnig dysgu **galwedigaethol**.

Mae **Gyrfaedd Cymru** yn gweithio gydag ysgolion uwchradd i gefnogi plant gyda dewisiadau gyrfa.

Ond yr ysgolion sy'n siarad gyda chyflogwyr i gael profiadau i ddysgwyr.

Mae hyn yn llawer o waith i ysgolion ac yn costio llawer o arian.

Mae'n bwysig iawn bod pawb yn gweithio gyda'i gilydd i wneud yn siŵr bod dysgwyr yn cael profiad gwaith da.

Mae angen i ddysgwyr wybod beth ydy eu holl ddewisiadau ar ôl 16 oed.

Mae angen i ddarparwyr addysg weithio'n well gyda'i gilydd i wneud i hyn ddigwydd.

Mae angen i bobl ifanc 11 i 14 oed wybod mwy am eu dewisiadau ar gyfer cyflogaeth a dysgu hefyd.

Mae'r sefydliad newydd o'r enw **Y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil (CTER)** yn gallu helpu ysgolion a cholegau i weithio'n well wrth gefnogi dysgwyr gyda'u dewisiadau ar gyfer dysgu a gwaith.

3. Cefnogi'r dysgwr i mewn i waith

Mae oedran 14 i 16 oed yn amser pwysig iawn i ddysgwyr gymryd rhan mewn profiad gwaith.

Mae ysgolion wedi dweud ei bod yn bwysig iawn i ddysgwyr ddod o hyd i'r profiad gwaith cywir iddyn nhw.

Ond mae hyn yn anodd nawr nad ydy **Gyrfaedd Cymru** yn gallu cefnogi dysgwyr gymaint ag o'r blaen.

Er enghraifft, mae angen i ysgol wneud yr holl archwiliadau iechyd a diogelwch i wneud yn siŵr bod man gwaith yn ddiogel i'r dysgwr.

Dydy llawer o ysgolion ddim wedi gallu cynnig cyfle i ddysgwyr wneud profiad gwaith oherwydd nad oes ganddyn nhw ddigon o amser nac arian i'w drefnu.

Mae'n haws i golegau addysg bellach gefnogi dysgwyr i gael profiad gwaith. Mae hyn oherwydd eu bod yn aml yn cyflogi staff sy'n gallu gwneud hyn.

Mae grwpiau ar draws Cymru o'r enw **Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol**.

Mae'r rhain yn cynnwys pobl fel busnesau lleol a darparwyr sgiliau i helpu i weld pa sgiliau sydd eu hangen mewn ardal.

Mae rhai wedi cael eu cyfweld a dweud bod modd gwneud mwy i edrych ar rolau ysgolion, colegau a Gyrfaoedd Cymru yn eu gwaith.

Mae angen i sefydliadau addysg a Llywodraeth Cymru wneud yn siŵr bod dysgwyr yn cael y cyfleoedd profiad gwaith cywir iddyn nhw. Fe ddylid eu trin fel unigolion.

Mae'n bwysig i ddysgwyr, rhieni a gofalwyr, ac ysgolion neu golegau feddwl am brofiad gwaith mewn meysydd fel:

- Iechyd a Gofal Cymdeithasol
- Diwydiant bwyd
- Tai
- Siopa
- A meysydd eraill

Mae'r mathau yma o swyddi yn bwysig mewn cymdeithas, ac rydyn ni yn dibynnu arnydd nhw bob dydd.

Mae'n bwysig iawn bod y cyngor a'r cymorth gyrfaedd cywir ar gael yng Nghymru ar gyfer dysgwyr.

Mae newidiadau sydd wedi cael eu gwneud i Gyrfaedd Cymru yn golygu nad ydy hynny'n wir nawr.

Mae angen i wasanaethau fel y rhain gael yr arian cywir i gefnogi dysgwyr.

4. Prentisiaethau Lefel Uwch

Mae oedran 11 i 14 oed yn amser pwysig i ddysgwyr ddechrau meddwl am eu dyfodol.

Mae angen cyfleoedd i ddysgwyr wneud prentisiaethau **lefel uwch a lefel gradd**.

Mae angen **prentisiaethau lefel gradd** ar gyfer y mathau yma o swyddi:

- Technoleg ddigidol
- Peirianeg
- Gweithgynhyrchu uwch

Does dim digon o gyfleoedd na chyllid ar hyn o bryd, ac mae arbenigwr wedi dweud wrthyn ni fod angen mwy o bynciau mewn rhai meysydd.

Enghraifft o ble mae hyn yn digwydd ydy **Trafnidiaeth Cymru**. Maen nhw yn gweithio gyda **Choleg y Cymoedd** i redeg **prentisiaethau gradd** a chyrsiau eraill.

Does dim digon o arian ar gyfer **prentisiaethau** ar hyn o bryd.

Ond rydyn ni yn credu bod modd gwella'r sefyllfa pe bai'r cyflogwyr cywir yn cael eu darganfod, lle mae angen i staff wneud rhai swyddi.

Mae hefyd yn bwysig iawn i brifysgolion a cholegau addysg bellach gydweithio mwy.

University of
South Wales
Prifysgol
De Cymru

Enghraifft o ble mae hyn yn digwydd yn barod ydy Prifysgol De Cymru a nifer o golegau lleol.

Rydyn ni hefyd wedi cael gwybod ei bod yn bwysig i Brifysgolion a cholegau weithio gyda chyflogwyr fel bod **prentisiaethau gradd** yn cael eu cynllunio yn y ffyrdd gorau.

Mae angen i Lywodraeth Cymru edrych ar y gwahanol ffyrdd y mae **prentisiaethau gradd** yn cael eu talu amdany'n nhw.

Mae barn wahanol am faint y dylai'r gweithiwr, y cyflogwr a Llywodraeth Cymru ei dalu.

5. Cyfleoedd i bawb

Anghenion Dysgu Ychwanegol

Mae symud o addysg i gymorth cymdeithasol i oedolion yn gallu bod yn anodd i ddysgwyr gydag **anghenion dysgu ychwanegol**. Mae hefyd yn gallu bod yn anodd dod o hyd i'r swydd iawn.

Mae'r **prosiect Engage to Change** wedi dweud wrthyn ni am bwysigrwydd **hyfforddiant swyddi** i helpu dysgwyr gydag **anghenion dysgu ychwanegol** i gael gwaith cyflogedig.

Rydyn ni yn credu bod angen i Lywodraeth Cymru edrych i mewn i **hyfforddiant swyddi** ar gyfer pobl ag **anghenion dysgu ychwanegol** yn fwy.

Hefyd, fe ddylid cael cynlluniau ar gyfer gwasanaeth **hyfforddiant swyddi** cenedlaethol.

Yr iaith Gymraeg

Rhaid cael cyfleoedd i ddysgwyr ddysgu Cymraeg mewn addysg gynnar a thrwy gydol eu dysgu cyfan.

Mae gallu siarad Cymraeg yn bwysig ar gyfer cyflogaeth.

Mae hefyd yn bwysig helpu dysgwyr i ddeall pam y gall siarad a deall y Gymraeg eu helpu.

Nodweddion gwarchoddedig

Mae'n rhaid bod digon o gyfleoedd i ddysgu a phrofiadau gwaith i bobl â **nodweddion gwarchoddedig**.

Mae hyn yn cynnwys pobl ifanc nad ydyn nhw mewn cyflogaeth na hyfforddiant addysg (mae hyn hefyd yn cael ei alw yn **NEET**).

Mae'r bobl ifanc yma hefyd angen cyngor a chefnogaeth am ddysgu.

Fe ddylai fod cefnogaeth hefyd i'r dysgwyr mwyaf talentog ddeall dewisiadau am **gymwysterau galwedigaethol**.

Geiriau anodd

Cymwysterau galwedigaethol

Mae'r rhain yn gymwysterau sy'n hyfforddi pobl i wneud swydd neu fasnach benodol.

Hyfforddiant swydd

Mae hyfforddiant swyddi yn meddwl cefnogi rhywun i ddod o hyd i swydd ac aros ynddi.

Mae hyfforddwyr gwaith yn dod i'ch adnabod chi, beth rydych chi'n dda yn ei wneud a pha gefnogaeth rydych chi ei angen. Maen nhw yn gallu eich helpu i ddod o hyd i hyfforddiant, dod o hyd i swyddi a gwneud cais amdany'n nhw ac maen nhw hefyd yn gallu rhoi cefnogaeth yn y gweithle. Maen nhw yn gweithio gyda chyflogwyr i wneud yn siŵr eich bod yn cael y cymorth rydych chi ei angen mewn gwaith.

Nodweddion gwarchoddedig

Nodweddion gwarchoddedig - mae rhai pobl yn cael eu trin yn annheg am nifer o resymau.

Er enghraifft, hil, rhyw, anabledd a phethau eraill.

Mae deddf o'r enw Deddf Cydraddoldeb 2010 yn galw'r rhain yn nodweddion gwarchoddedig ac yn dweud y dylai pobl gael eu diogelu a'u trin yn deg.

Prentisiaeth gradd

Prentisiaeth gradd ydy lle mae dysgwr yn gallu ennill gradd tra'n bod mewn swydd.